

СПРАВА ДЛЯ ДЖЭЙМСА БОНДА

Чым адзначыўся сусветны саміт у Глазга?

Глабальны кліматычны саміт лад згідай ААН (COP26) стартаваў у мінулую нядзелю ў шатландскім Глазга.

Яго анансавалі як адну з най'зольш чаканых сусветных падзей на найвышэйшым узроўні. Праўда, як прагназавалі эксперты, саміт яшчэ да яго адкрыцця аказаўся асуджаны на правая. Паколькі выпрацаваць адзіную пазіцыю па адпаведнай палітыцы ўсіх найбуйнейшых вытворцаў парніковых газаў — задача загадзя нерэалістычная, а ісці на кампраміс з інтарэсамі краін, якія развіваюцца, «залаты мільярд» не гатовы. Чым жа адзначыўся глабальны саміт у Глазга?

МАШЫНА СУДНАГА ДНЯ

Вынікі COP26 прагназаваліся яшчэ напярэдадні ў Рыме, падчас саміту G20. Няздольнасць ветных лідараў узяць на сябе абавязацельствы па вырашэнні надзвычайнай кліматычнай сітуацыі на канферэнцыі ААН па змене клімату ў Глазга можа прывесці да масавай міграцыі і глабальнай канкурэнцыі за харчаванне і ваду. Аб гэтым заявіў прэм'ерміністр Вялікабрытаніі Борыс Джонсан, выступаючы ў італьянскай сталіцы, паведаміла The Guardian. Ён заклікаў удзельнікаў COP26 прыязджаць з фіксаванымі планами па скарачэнні выкідаў, паколькі шанцы на поспех вісяць на валаску. «Калі вы павысіце тэмпературу планеты на чатыры градусы ці больш, то спарадзіце апустыньванне, страту асяроддзя пасялення, барацьбу за ваду, за харчаванне, велізарныя перамяшчэнні народаў. Гэта рэчы, якія будзе палітычна вельмі цяжка кантраляваць». Палітык нагадаў, што Рымская імперыя ўпала ў выніку некантраляванай міграцыі. Яна перестала кантраляваць свае межы і паглыбілася ў цёмныя стагоддзі.

На гэтым афарызмы ад Борыса Джонсана не скончыліся. Ужо ў Глазга, на правах гаспадара глабальнага кліматычнага саміта, ён параўнаў

цяперашні стан планеты з пункту гледжання клімату са складанай і небяспечнай сітуацыяй, у якія пастаянна трапляе ў фільмах агент брытанскіх спецслужбаў 007. «Сёння мы прыкладна ў той жа сітуацыі, мае калегі — сусветныя лідары, як Джэймс Бонд. Трагедыя ў тым, што гэта не кіно і машына суднага дня сапраўдная, — заўважыў эксцэнтрычны брытанскі прэм'ер. — Чалавецтва здаўна цягнула час у пытаннях змены клімату. Цяпер, калі да паўночы застаецца адна хвіліна, мы павінны дзейнічаць. Мы павінны перайсці ад размоў, дэбатаў і дыскусій да ўзгодненых рэальных дзеянняў адносна вугалю, машын, грошай і фінансаў. Варта спусціцца з нябёсаў удачыненні да змянення клімату». «Гэта наш апошні вагон. Цяпер мы павінны перавесці выдатныя словы ў яшчэ больш выдатныя дзеянні», — дадаў спадчыннік брытанскага трона прынец Чарльз.

Папа Рымскі Францыск лічыць, што наступствы пандэміі і кліматычных змяненняў супастаўныя са шкодай ад глабальнага канфлікту. Такім чынам была акрэслена сітуацыя ў пасланні пантыфіка старшыні COP26 Алоку Шарму. «Раны, нанесеныя нашай чалавечай сям'і пандэміяй і кліматычнымі змяненнямі, параўнальныя з ранами, нанесенымі ў выніку глабальнага канфлікту. Сёння, як і пасля Другой сусветнай вайны, міжнародная супольнасць павінна аддаць прыярытэт салідарным і дальнабачным дзеянням», — падкрэсліў кіраўнік Рымска-каталіцкай царквы. Францыск папярэдзіў, што «ў найбліжэйшай будучыні экалагічных мігрантаў будзе больш, чым людзей, якія ўцякаюць ад войн і канфліктаў», у сувязі з чым ён заклікаў «дзеінічаць тэрмінова, смела і адказна».

Метэаролагі ААН падчас саміту паведамілі, што планета награвяецца значна хутчэй, і 2021-ы будзе адным з сямі самых гарачых за 170 гадоў назіранняў. Прычым усе сем здарыліся з 2014-га.

Выйспя пакуль не відаць. Сусветныя лідары не прыслухаліся да парады актывісткі Грэты Тунберг перайсці ад «бла-бла-бла» да рашучых дзеянняў, заўважыла «Бі-бі-сі». «Самая сур'ёзная праблема гэтых перагавораў — адсутнасць даверу паміж развітымі краінамі і дзяржавамі, якія развіваюцца», — адзначыў генеральны сакратар ААН Антоніу Гутэрыш.

\$4 ТРЛН

НА ІНФРАСТРУКТУРУ

Несумненна, важным дасягненнем Захаду ў настойлівым прасоўванні ўласнай кліматычнай павесткі ўжо можна прызнаць тое, што сярод вядучых эканомік свету практычна не засталася кліматычных дысідэнтаў, якія адмаўляюць значнасць гэтай тэмы, заўважыў eadaily.com. Але канкрэтныя шляхі да дасягнення дэкарбанізацыі, здаецца, будуць усё больш разыходзіцца ў залежнасці ад агульных эканамічных стратэгіі асобных дзяржаў і іх альянсаў. Ва ўсякім разе, патрабаваць усе найбуйнейшыя краіны свету прыняць на сябе абавязкі па дэкарбанізацыі да адзінага тэрміну — 2050 года — ужо не атрымалася.

Першапачаткова Сусветны кліматычны форум планавалася правесці летась, прымеркаваўшы яго да пяцігоддзя з моманту падпісання Парыжскага кліматычнага пагаднення. Аднак у красавіку мінулага года, у разгар першай хвалі каранавіруса, было прынята рашэнне аб яго пераносе на пазнейшы тэрмін, і за наступныя паўтара года значнасць кліматычнага парадку дня ў сусветнай эканоміцы ўзрасла, якой казаў, драматычна. Інтэрэс да гарачай (ва ўсіх сэнсах) тэмы падагравалі не толькі ўрады асобных краін, якія абвясчалі стратэгічныя планы аб дэкарбанізацыі сваіх эканомік да сярэдзіны стагоддзя, але і такія арганізацыі, як ААН і Міжнароднае энергетычнае агенцтва (МЭА), якія выступалі з усё больш трывожнымі заявамі аб рызыках глабальнага пацяплення.

Напрыклад, МЭА за некалькі дзён да адкрыцця саміту ў Глазга заявіла, што для прынцыповага паскарэння энергетычнага пераходу неабходна ўжо ў гэтым дзесяцігоддзі павялічыць інвестыцыі ў аднаўляльныя крыніцы энергіі (АКЭ) і іншую «зялёную» фразструктуру больш чым утрая — да 4 трыльёнаў долараў. Інакш, лічыць агенцтва, глабальныя кліматычныя

праблемы канчаткова стануць незваротнымі. У больш жа доўгатэрміновай перспектыве запатрабаваны аб'ём укладанняў у барацьбу з імі ў ацэнках розных аналітыкаў вымяраецца дзясяткамі трыльёнаў долараў.

ЗАХАДІАСТАТНІЯ

Адной з галоўных інтрыг COP26 стаў персанальны спіс сусветных лідараў, якія змогуць дабрацца да Глазга, нягледзячы на пандэмію. Удзел такіх фігур, як прэзідэнт ЗША Джо Байдэн, канцлер Германіі Ангела Меркель (у статусе выконваючай абавязкі), прэзідэнт Францыі Эмануэль Макрон або прэм'ер-міністр Італіі Марыя Драгі, не кажучы ўжо пра прэм'ера Вялікабрытаніі Борыса Джонсана, першапачаткова не падлягаў сумненню — усе гэтыя палітыкі, уласна, і з'яўляюцца першымі асобамі глабальнага кліматычнага парадку.

Аднак за некалькі дзён да адкрыцця саміту стала зразумела, што шэраг лідараў ключавых краін паза межамі «залатога мільярда» з тых ці іншых прычын асабіста прысутнічаць на COP26 не будуць. Сярод іх — прэзідэнт Расіі Уладзімір Пуцін, старшыня КНР Сі Цзіньпін і прэзідэнт Турцыі Рэджэп Тайп Эрдаган. Апошні, як паведамляюць неафіцыйныя крыніцы, застаўся незадаволены мерамі па забеспячэнні бяспекі гасцей, хоць за некалькі дзён да COP26 Турцыя ўсё ж ратыфікавала Парыжскае кліматычнае пагадненне. У той жа час на адкрыцці саміту ў Глазга пабываў прэм'ер-міністр Індыі Нарэндра Модзі, а ў агульнай складанасці COP26 ушанавалі візітам каля сотні кіраўнікоў дзяржаў.

На ўзроўні канкрэтыкі сустрэча толькі чарговы раз агаліла супярэчнасці паміж the West and the Rest — Захадам і ўсімі астатнімі. У прыватнасці, Джо Байдэн не хаваў свайго расчаравання тым, што Расія і Кітай не гатовыя ісці на ўзмацненне жорсткасці ўласных кліматычных мэт, як гэта ўжо зрабілі многія заходнія краіны, што плануюць дэкарбанізаваць свае эканомікі да запланаванага 2050-га. Паднябесная яшчэ ў мінулым годзе абвясціла, што збіраецца дасягнуць «вугляроднай нейтральнасці» да 2060-га, і з тых часоў неаднойчы паўтарала гэтыя дэкларацыі, але ёй спачатку яшчэ трэба прайсці пік выкідаў, які намечаны на няблізкі 2030-ы. Расія таксама разглядае

2060 год як «канкрэтны арыенцір», заявіў у сярэдзіне кастрычніка ў выступленні на Расійскім энергетычным тыдні Уладзімір Пуцін. Але цалкам убудоўвацца ў парадыгму энергетычнага пераходу, якая прапа-нуецца Амерыкай і Еўропай, ні КНР, ні РФ дакладна не маюць намеру.

НЯМА ДАВЕРУ

Прадстаўнікі краін, якія развіваюцца, ставілі занадта шмат нязручных пытанняў перад «залатым мільярдам», на які паранейшаму прыпадае асноўны аб'ём сусветных выкідаў. «Ці могуць на планеце быць мір і росквіт, калі адна трэць свету жыве ва ўмовах дабрабыту, а дзве трэці сутыкаецца з катастрафічнымі пагрозамі дабрабыту?» — заўважыла ў сваім выступленні ў Глазга прэм'ер-міністр Барбадаса Міа Мотлі. «Грошы, абяцаныя развітымі краінамі найменш развітым краінам, — гэта не ахвяраванне, а плата за прыбіранне», — гэтая фармулёўка з вуснаў прэзідэнта Малаві Лазара Макарці Чаквера стала адным з галоўных «хітоў» адкрыцця COP26. Здаецца, гэта быў першы раз за вельмі доўгі час, калі маленькая афрыканская краіна трапіла ў топ загалоўкаў сусветных навін.

Развітыя краіны павінны не толькі рабіць больш, але і падтрымліваць краіны, якія развіваюцца, каб яны дамагаліся лепшых вынікаў, заявіў у сваім завочным звароце да COP26 старшыня КНР Сі Цзіньпін. Хоць і тут не абышлося без накладак: Пекін ужо паведаміў, што

арганізатары саміту не забяспечылі магчымасці для відэавыступлення Сі, таму яму давалося абмежавацца тэкставым пасланнем. Да таго ж у Кітаі хочучь абмяркоўваць кліматычныя праблемы ў комплексе з іншымі прынцыповымі пытаннямі, напрыклад наконт санкцый, якія ЗША і Еўрасаюе выкарыстоўваюць у дачыненні да прадукцыі з Сіньцзян-Уйгурскага раёна КНР, дзе вырабляецца значная частка сусветнага полікрэмнію — асноўнай сыравіны для сонечных панэляў, без якіх глабальная дэкарбанізацыя наўрад ці адбудзецца.

Метэаролагі ААН падчас саміту паведамілі, што планета награвяецца значна хутчэй, і 2021-ы будзе адным з сямі самых гарачых за 170 гадоў назіранняў. Прычым усе сем здарыліся з 2014-га. Выйсця пакуль не відаць. Сусветныя лідары не прыслухаліся да парады актывісткі Грэты Тунберг перайсці ад «бла-бла-бла» да рашучых дзеянняў, заўважыла «Бі-бі-сі». «Самая сур'ёзная праблема гэтых перагавораў — адсутнасць даверу паміж развітымі краінамі і дзяржавамі, якія развіваюцца», — адзначыў генеральны сакратар ААН Антоніу Гутэрыш.

Двухдзённы саміт — сустрэча кіраўнікоў дзяржаў — завершаны, а канферэнцыя і перагаворы працягнуцца яшчэ тыдзень. Вядома, дэкларацый прагучыць нямала. Але галоўнае пытанне зноў павісае ў паветры. Калі выкарыстоўваць тэрміналогію брытанскага прэм'ера, відавочна, што агент Бонд праваліў адказнае заданне.